

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Resnica in ideje so večne!

»Hrvatski Pokret piše v svoji velikonočni številki: »Ne bojte se, ne trepetajte, ne obupajte! Ne dvomite nikdar na resnici in idejah, ki so poklicane, da preporejajo... Morejo jih ubijati in jih, zvezavši jih skrbno z vrvmi, položiti v kamenito rakev, kakor da so obsojene v večno smrt. Na rakev morejo navaliti težko ploščo in postaviti ob njej oboroženo stražo. Vse zaman! Resnica vstaja iz groba in hodi dalje svojim triumfalnim putem. Hodi bela in nedotaknjena kakor jutranji žarek. Prehaja gore in planine, prodira skozi šume in podzemlja, si osvaja vasi in mesta. Hodi bela in nedotaknjena kakor sanje nedolžnega deteta... In vendar jako pogosto označuje kri njeno potovanje. Zakaj ona ima svojih mučnikov — in gorje, ako bi jih ne imela! Veselimo se in radujemo, da se resnica od časa do časa — pa naj ta razdalja traja leta, desetletja ali stoletja — ponovno poraja, ponovno vstaja tudi tedaj, ko so jo začasno tudi ubili. In ako bo tudi vedno An in Kajf, Judežev in Pilatov — vse to ne moti, ker bo tudi vedno učencev, ki gredo v Emavs. In vedno bo petelinov, ki bodo napovedovali jutranjo zarjo, in bo svetih Petrov... Vedno bo resnica, ki vstaja...«

Te visoke besede veljajo natančno našim razmeram. Kdor jih prebere, to čuti, ve, razume, ker te besede zvene v naših dušah!

Bratje in sestre! Ne bojte se, ne trepetajte, ne obupajte! Resnica je! Judeži so in Ani in Kajfi in Pilati in Petri, tudi smrt je; ampak tudi resnica je in življenje, zmaga in vstajenje!

Kaj pa na Kranjskem?!

Štajerski deželni odbor je sklenil vzeti v pretres vprašanje draginskih doklad učiteljstvu, čim se z malo finančno reformo poboljša finančni položaj štajerske dežele. Ako deželni odbor zaradi slovenske klerikalne obstrukcije ne bo imel prilike, da bi uredil to vprašanje, ga izvrši deželni odbor na lastno pest. Tako poročajo listi.

No, in kaj naj rečemo k temu? Tole: Kako bi se videlo, če bi nemški štajerski deželni odbor posnemal kranjskega in podelil draginske doklade samo nemškemu učiteljstvu kot svojim somišljenikom? Kaka vnebovpijoča krivica bi se godila vsemu slovenskemu štajerskemu učiteljstvu! Ali bi smeli mi Slovenci štajerskemu deželnemu odboru očitati krivico? Če bi le besede kritike zapisali, bi nas zavrnili nemški Štajerci: **Mi posnemamo pravičnost slovenskega deželnega odbora kranjskega!** Ta sicer ni upravičen deliti podpore samo Slomškarijem, mi smo pa upravičeni zadržati doklado slovenskim učiteljem, ker obstruirajo — slovenski poslanci, da ne moremo izboljšati plač. Upamo pa, da se ne zgodi kaj takega, ker v štajerskem deželnem odboru nimajo odločilne besede katoliški odborniki, ampak ljudje, ki imajo glede tega drugače pravično mnenje.

Analfabeti na Primorskem.

Ljudsko štetje izkaže vsakokrat tudi število analfabetov v posameznih deželah. Na Dunaju sedaj štejejo analfabete, in v številah in v odstotkih bo povedano, kako so dežele oblagodarjene z analfabetizmom.

Kakor poroča »Soča«, je analfabetov (nad 6 let) v Gradiščanskem političnem

okraju 31.66%, v Tolminskem političnem okraju 28.66%, v Sežanskem 21.98 odstotkov. Ne vemo, kako je še v Goriškem okrajnem glavarstvu.

Te številke pa kažejo, da smo goriški Slovenci visoko nad Furlani. Tako nas zaničujejo in zmerjajo z barbari, v splošni izobrazbi pa stoji naše ljudstvo vendar visoko nad furlanskim. Laška gospodujoča stranka pač ni imela nikdar smisla za ljudsko izobrazbo. Gospoda naj bo učena, kmetu ni treba, da zna čitati in pisati. Kolon naj molči in dela kot živina.

Istra tiči pod laškim gospodstvom, zato pa je bilo tam pred 10 leti ogromen odstotek analfabetov. Sedaj jih menda tudi ne bo dosti manj. Takrat so bili ti odstotki porazdeljeni tako: 74.1 odstotek na istrske Slovane, na Lahe 49 odst. Okraj Pazinski je izkazoval 77.29 odst. analfabetov (nad 6 let); Poreški in Koprski 65.27, oziroma 54.46 odstotkov.

Istra izkazuje za Galicijo največje število otrok, ki so dolžni hoditi v šolo, pa ne hodijo, teh je 5057.

Statistika iz 1900 izkazuje na Kranjskem manjši odstotek analfabetov nego pri nas, 34.25 in 40.9 v splošnem prebivalstvu, 21.71, in 31.03, šteto nad 6 let. Ljubljana je imela mnogo manj analfabetov nego Trst.

Odstotki glede analfabetov pokažejo, kako koprni naše slovensko ljudstvo po izobrazbi in kako se Primorski Lahi odlikujejo v tem, da zavirajo prosveti pot med ljudstvo. Tudi »Lega« njihova nima nikakega izobraževalnega namena, marveč le raznarodovalni!

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani je imelo svoj občni zbor za upravno leto 1912 dne 20. marca t. l. v Narodnem domu. Predsednik Juraj Režek ga odpravi po 10. uri, konstatira sklepčnost in imenuje za overovatelja zapisnika Frana Galeta in Vendelina Sadarja. Pozdravi presrečno 37 navzočih udov ter omenja, da društveni stroški čedalje bolj presegajo društvene dohodke navzlic temu, da smo dokaj dvignili letne svoje prispevke. Temu neveselimo dejstvu pa ni krivo gospodarstvo odbora, ki skrbno gleda pri izdaji na vsak vinar, krive so prežalostne razmere, v katerih živimo kranjski učitelji. Naše društvo je pa pravi barometer tem žalostnim razmeram, ki izkazuje v zadnjih letih toliko smrtnih slučajev, ki jih je povzročilo večinoma pomanjkanje. In ni upanja do izboljšanja, dokler bodo imeli naši krušni očetje kamen tam, kjer imajo človekoljubni in usmiljeni ljudje srce.

Naša stara neprijateljica, kruta smrt, le pobira — nič ne izbira — in danes poseže po kakem bolj dozorelem tovarišu, jutri ali popotitrušnjem pa še mnogo rajša po mlajšem, ki si je zaradi prenapornega dela v šoli in postranskega izven šole ter preobilih skrbi za vzdrževanje družine nakopal kal neozdravljive bolezni, ki ga prerano spravi pod zemeljsko rušo ter nam zapusti poleg vdove še lepo število sirot. Ob teh žalostnih dejstvih pa se kolegijsko spominjamo onih naših članov in vdov, ki so se tekom leta preselili iz te doline trpljenja in solz v boljše življenje. Vznak sočutja in v počestčenje njihovega spomi-

na se dvignejo navzoči na predsednikov poziv s sedežev.

Iz tajnikovega poročila povzamemo sledeče: Pri vlašnem občnem zboru so bili zvoljeni v odbor: Juraj Režek (predsednik), Jakob Furlan (blagajnik), Fr. Črnogaj, Jakob Dimnik (predsednika namestnik), Luka Jelenc, Alojzij Kecelj (tajnik), Anton Likozar, Ivan Petrič in Janko Žirovnik. Za pregledovalce računov so bili izvoljeni: Fran Gale, Fran Marolt, in Vendelin Sadar.

V dobi od 1. jan. do 31. dec. 1912 sta pristopila dva ude, umrla pa dva.

Neizprosna smrt nam je poleg vpo-kojenega učitelja Frana Jurmana ugrabila tudi vsestransko delavnega Frana Ks. Trošta, nadučitelja na Studencu. Slednje imenovani pokojnik je bil kremenitega značaja, izboren tovariš in učitelj, zgleden soprog, skrben oče, neprecenljiv gospodar v domači hiši in javnih zastopih. Njegova vestnost, zanesljivost, vztrajnost in marljivost — te redke lastnosti umrljivega človeka — naj v nas vedno bude spomin nanj, ki je v krepki moški dobi, t. j. mnogo prežgodal, ostavil svoje najljubše in nas tovariše. Oba blaga pokojnika naj počivata v miru!

Društvo je imelo koncem leta 1912. 104 ude, 36 vdov, 26 sirot po očetu ter 5 sirot po očetu in materi.

Vloge so se reševale kurentnim potom ali pa v sejah. Seje so bile tri.

Ker društvo ne dobiva novih udov v primernejšem številu, slučajni smrti pa se množe, je naravno, da je primanjkljaj vsako leto večji. Društveni odbor se je večkrat razgovarjal o odpravi tega primanjkljaja, a vsakokrat se je pokazala možnost le v tem, da se zviša udnina. Toda v teh časih obče draginje in ob majhnih učiteljskih plačah ne moremo misliti na zvišanje, ker vsak izmed nas težko utrpi že sedanjí zvišek letnine. Sicer pa naj nas vsakoletni društveni primanjkljaj ne vznemirja, ker je društvo tako močno, da lahko prenese precejšnje število zaporednih, nesrečnih let. Saj je bil primanjkljaj tudi v upravnih letih 1901/2 in 1903/4, ki pa ni nikogar razburjal, pač pa je odboru narekoval boljše gospodarjenje z društvenim imetjem. Zato so se prodale obligacije, ki so se obrestovale po 4:2 odstotka. Izkupilo teh in večina hranilnih vlog s 40 odstotnim obrestovanjem sta se naložila tako, da je obrestna mera poskočila na 5 odstotkov, kar je dalo že v prihodnjem poslovnem letu, t. j. 1905, prirastek 2072:03 K.

Ko bi § 18. in 19. pravil ne zahtevala, da se vsakoletni preostanek prišteva nedotakljivi glavnici, bi imelo društvo danes manjšo glavnico, pa po prirastkih nastali ogromen rezervni fond v pokritje eventualnih primanjkljajev. Vsi denarni zavodi imajo rezervne fonde, le naše društvo ga v svojih pravilih vsaj direktno ne omenja. § 40. pa pravi: »Ako bi se prigodilo, da bi društvo moralo nehati, se morajo predvsem izpolniti zaveze, v katere je bilo vezano društvo v tistem času. Ako kaj imetja ostaja, ga občni zbor porabljuje za kak enak namen.«

Če primerjamo §§ 18. in 19. s § 40., mislim, da ni predrzno rečeno, ako smatramo društveno imetje združeno z rezervnim fondom, ki je v pokritje potrebščin dotakljivo.

Dasi imamo že par neugodnih društvenih let za sabo in nekaj pred sabo, se nam, kar sem že prej omenil, zaradi močnega društvenega fundamenta ni bati nikake nezdode, ker se je v dobrih letih toliko prištedilo, da se bo tudi v slabih letih prav lahko izhajalo in naših podpor potrebnih ter vrednih vdov in sirot bodo

vedno dobivale to, kar jim je v pravilih zajamčeno. In to jamstvo nam jemlje skrbi in daje pogum, da neustrašeno korakamo v bodočnost. (Poročilo se brez debate odobri.)

Blagajnik Jakob Furlan prebere računski zaključek, ki izkazuje 13.327 K 72 h prejemkov in 15.067 K 62 h izdatkov; torej 1739 K 90 h primanjkljaja. Ko pojasni blagajnik razna vprašanja, ki jih je stavil tovariš Simon Punčuh, se blagajnikovo poročilo soglasno odobri.

Imenoma pregledovalcev računov izjavlja Vendelin Sadar, da so računi in knjige v vzornem redu ter predlaga absolutorij blagajniku in odboru, kar se soglasno odobri.

Tajnik prebere lepo sestavljeno poročilo s 4 predlogi tovariša Simona Punčuha, ki merijo na pokritje in odpravo primanjkljaja in na nalaganje društvenega denarja. Po daljši debati, katere so se udeležili tovariši: Fr. Črnogaj, Iv. Petrič, Iv. Šega in tajnik, je 1., 2., 4. predlog predlagatelj umaknil, 3. predlog, da bi se letnina s 1. jan. 1914 začasno zvišala na 24, oziroma 14 K, se pa odkloni.

Izvoljeni so bili dosedanjí odborniki in pregledniki računov.

Predsednik se zahvali za obilno udeležbo in za zanimanje, s katerim so zborovalci sledili razpravam, posebno poudarjaje dobro voljo tovariša Punčuha ter zaključí zborovanje z iskreno željo, da se leto obsorej zopet zdravi snidemo!

Gospod Benda.*)

(Glas s Koroškega.)

Odkar smo dobili za deželnega nadzornika g. Bendo, se je položaj med Slovenci in Nemci poostiril. Benda je prišel na krmilo po volji znanega župana celovškega, Metnitza. Vihar, ki je bil prihrumel iz krogov srednješolskih učiteljev, so sicer pomirili celovski germanski duhovi, ali nam učiteljem-Slovincem je ta gospod že dovolj škodoval in njegova oseba nam bo zatorej predmet še marsikaterega razmotrivanja. Benda je sluga tistega Metnitza, ki je dirigiral tudi prejšnjega deželnega predsednika Heina. To ni morda kakšna skrivnost, ki jo podajamo tu javnosti, o ne: o tem čivkajo pri nas že vrabci po strehah. Ker so združeni Volksratovci postavili Bendo h krmilu, se je moral mož preseliti v Metnitzovo hišo, saj bi sicer mogel imeti tudi kakšno samostojno misel. Tako pa G. Metnitz kar pozvnečka Bendi, pa sedlata junaka germansko kljuse.

Gospoda Bende se slovenski učitelji sploh ogibljejo. Sicer je član deželnega šolskega sveta in bi moral kakor uradnik brez Volksratovega vpliva odgovarjati posetnikom. A Benda molči, če slučajno ne ve podati pravičnega odgovora. On molči in se smeje! Zatorej mu Nemci to lastnost visoko vpoštevajo in pravijo, da je Benda mil in priazen. Svest si svoje moči — »Bei uns vergibt alle Stellen der Volksrat, auch die niedrigste Dienerstelle« — predlaga Volksrat imenik vseh nemčurjev in pa tudi imena »črnih Slovencev« Bendi. Seveda slovenskemu učitelju nič ne pomaga, če je izvrstno kvalificiran in če ima več službenih let.

Celovski gospodje in gospodične že letajo potem tako dolgo, da zasedajo slovenske kraje nemški učitelji ali strastni nemčurji. Ker se ti ne morejo sklicevati na nobene duševne vrline, so sploh le

* Primerjaj »Edinost« št. 83 z dne 25. t. m. Uredništvo.

nemški — agitatorji. Mečejo se s strastjo v boj zoper mirne Slovence. To si še nekateri prostaški nemškutarji štejejo v posebno zaslugo. Tako imamo v Koroški Turčiji precej nemških in nemških učiteljev, kateri so pijančki. Seveda je plača le borna; zato si duševna reva srka idealov iz žganja. Za to zlo ponuja Benda nemčurjem zdravilo: Nemški »Zweigverein« naj bi osnovali takomenovane častne svete. (Ehrenrat.) Nemški učitelji so v tej zadevi že na nogah. V Beljaku menda je učitelj Brugger izstopil iz učiteljskega društva, ker ga niso izvolili v tak Ehrenrat. Kako okrajni šolski nadzorniki vzgajajo v nemškem duhu, to bomo še pozneje ožigosali.

Slovenskim značajnim učiteljem delajo vsemožne zapreke. In kako znajo nemčurji lagati, ko gre za njihove namene! Pri neki kompetenci se je izrazil Barczajev sluga proti učitelju-kompetentu, da krajevni šolski svet ne marajo slovenskih učiteljev. Splošno so bili taki izreki za časa Heinove vlade običajni. Tisti Barczajev sluga se je nalagal, da je krajni šolski svet v L. protestiral proti učitelju Slovencu. Prizadeti učitelj pa je v tem slučaju vprašal načelnika in slovenskega župnika tega kraja, če je to resnično? Krajni šolski svet je samo dodal opazko, da nima nič proti nobenemu kompetentu. Benda pa je v tem slučaju nadučiteljsko mesto oddal učitelju, ki mu ne bomo očitati posebne — sposobnosti, pač pa konstatiramo, da ima za celih sedem službenih let manj, nego prosilec Slovenec.

Obupen položaj učiteljstva na Češkem.

Odkar nemška obstrukcija preprečuje delovanje češkega deželnega zbora, leže ta bogata dežela v vedno hujše gmotne škrupce. Od leta 1908. se ni ustanovilo nobeno novo učiteljsko mesto, ker ni denarja. Absolvirani učiteljskišniki ostajajo zato v velikem številu brez služb. Še sedaj je na Češkem 3000 učiteljev brez mesta, začetkom julija se jim pridruži še kakih 1200 novih absolventov učiteljskih zavodov, tako, da se lahko računa na 4000 nenastavljenih učiteljev. Nad 100 učnih oseb čaka samo še na obljubljeno ureditev plač, da stopijo potem v pokoj, ker že nad 40 let služijo in napravijo tako prostor novim močem. Akov državni zboru zopet ne bo sprejet finančni načrt, ki bi Češki prinesel 10 milijonov, potem češka dežela junija ali julija svojih učiteljev ne bo imela s čim plačati.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Občni zbor »Hranilnice in posojilnice Učiteljskega konvika« se je vršil dne 20. t. m. popoldne: Po VII. rednem občnem zboru (dne 2. februarja 1911) se je konstituiralo načelstvo v svoji seji dne 11. februarja 1911 tako-le: Načelnik Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj; načelnikov namestnik Jak. Dimnik, mestni nadučitelj; blagajnik Alojzij Kecej, mestni učitelj; člani: Anton Likozar, nadučitelj v salezijanskem zavodu; Juraj Režek, mestni učitelj; Vita Zupančičeva, strokovna učiteljica ustanovnega zavoda za gluhe; vsi v Ljubljani. Zadruga uradnika sta Vendelin Sadar, mestni učitelj v Ljubljani in Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški. Zadruga je član »Zadruga Zveze v Celju«, ki je izvršila zakonito predpisano revizijo dne 28. decembra 1911. Nadzorstvo je izvršilo glavno revizijo dne 11. februarja 1911. Načelstvo je imelo tekom poslovnega leta 23 sej. Zadruga uraduje razven praznikov vsak četrtek od pol 2. do pol 3. popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer. Koncem leta 1910. je bilo 499 zadrudnikov s 5585 deleži; leta 1911. je pristopilo nanovo 52 zadrudnikov s 1193 deleži; koncem decembra 1911 pa je postala pravoveljavnna odpoved 973 deležev; izstopilo je 24 zadrudnikov; tedaj je koncem I. 1911. 527 zadrudnikov s 5805 deleži. Koncem leta 1910. je bilo 226 hranilnih knjižic v vrednosti 188.727 K 67 v, nanovo se je izdalo 23 hranilnih knjižic, uničilo pa 36. Obstoji torej 213 hranilnih knjižic v skupni vrednosti 194.356 K 88 v in znaša povprečna hranilna vloga 912 K 77 v. Zneski do 200 kron se izplačujejo takoj, oziroma naslednji uradni dan. Za zneske do 1000 K velja 14dnevna, za zneske nad 1000 K pa mesečna odpoved. Rentni davek plačuje zadruga sama. Zadruga ima pravice po § 15 svojih pravil za povečanje prometnega fonda najemati izposojila in sprejemati hranilne vloge do višine podpisanih deležev 290.250 K. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, akotudi ni zadrudnik. Obrestuje se po 5% in se obresti celoletno kapitalizirajo ter vračunajo od 1. in 16. vsakega meseca. Koncem leta 1910. je bilo

496 zadrudnikov dolžnikov, ki so dolgovali 213.918 K 49 v. Posodilo se je nanovo 111 zadrudnikom, 85 zadrudnikov pa je posojila popolnoma vrnilo. Torej je dolžnikov 522, ki dolgujejo skupaj 223.536 K 08 v ali povprek 428 K 23 v. Čisti dobiček znaša 2379 K 60 v. Rezervnemu fondu se je pripisalo 1127 K 62 v.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je na Jožefovo imelo svoj 15. redni letni občni zbor. Udeležba je bila nenavadno obila, kar priča, da se napredno učiteljstvo, čim bolj zatirano, tem tesneje drug drugega oklepa. Predsednik tovariš Jakob Dimnik da po presrčnem pozdravu besedo tajniku tovarišu Vendelinu Sadarju, ki pojasni marljivo delovanje odbora. Iz blagajniškega poročila tovariša Ludovika Dermelja povzamemo veselo vest, da ima društvo nad sto kron imetja, kar je za sedanje razmere, ko naše višje oblasti bijejo napredno učiteljstvo, kjer le morejo, vesel pojav. Za marljivo delovanje je odbor dobil priznanje s tem, da ga je z vzklikom občni zbor izvolil in mu poveril, da tudi še v naprej tako koristno in plodonosno zastopa napredno ljubljansko učiteljstvo.

Občni zbor Narodne šole v Ljubljani se je vršil v četrtek dne 20. marca 1913. v Narodnem domu. Predsednik društva tov. Anton Razinger pozdravi navzoče člane ter govori o prerani smrti odbornika tov. Trošta Franč. Ks. Bil je mož živahnega temperamenta in jako vnet podpornik našega društva. Nato poroča tajnik o društvenem delovanju ter omenja dobrotnike društva, ki jim izreka odbor toplo zahvalo. Iz blagajnikovega poročila je razvidno, da se je društveno imetje pomnožilo za 493 K 58 h ter znaša sedaj 6806 K 78 h. Društveni odbor ostane isti, le mesto umrlega Trošta se izvoli kot odbornik tov. Wider Karol. Odbor se je sledeče konstituiral: predsednik Anton Razinger, podpredsednik Jakob Dimnik, tajnik Franc Galič in blagajnik Alojz. Kecej, odborniki pa so: Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Wider Karol. Nato zaključi predsednik zborovanje ter se zahvali za obilni obisk 41. občnega zbora.

Društvo slovenskih učiteljev je zborovalo dne 20. t. m. v prostorih št. jacobške šole v Ljubljani. Predsednica tov. M. Maroutova, šolska ravnateljica te šole, je pozdravila mnogobrojne zborovalke z navdušenimi besedami, s katerimi je izrazila svojo radost nad toliko stanovsko zavestnostjo članic v tako kritičnih časih. (Živahno odobravanje.) Namesto obolele tajnice M. Mehletove je prečitala tov. Vita Zupančičeva tajniško poročilo, ki nam opisuje, kako marljivo je delovalo društvo v preteklem letu na polju gospodarske izomike svojih članic. Priredila sta se dva tečaja: gospodinjstvi-kuharski in šivalni tečaj. Posečalo je oba tečaja dokaj članic, tako, da imamo že lepo število gospodinjstev naobrazenih koleginj. Društvo izpolnjuje tu vrzel, ki bi jo imelo izpolnjevati učiteljske za dobo njih stanovske izobrazbe — ter se je s tem izkazalo popolnoma vredno podpore, ki mu jo je naklonilo vis. c. kr. naučno ministrstvo. Tečaja sta stala društvo mnogo novcev, a ni mu jih žal, saj so dobro naloženi v prid našemu narodu.

Blagajničarka tov. Ema Žerjavova nam je podala obračun društvenih dohodkov in stroškov. Tov. Sarkova in Šinkovec sta pregledali račune ter jih odobrili.

Velezanimivo je bilo predavanje učiteljice gospodinjstvih tečajev, Jerice Zemljanove, o vedenju pri jedi, ki so zborovalke z napeto pozornostjo poslušale.

Med samostojnimi predlogi je bil najprej sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, da naj društvo tudi za preteklo leto izda »Letno poročilo« — kakor je bilo običajno. Prihranki, ki se s tem dosežejo — so tako minimalni, da ne dosežejo škode, ki je društvo s tem trpi.

Tov. Jerica Zemljanova predlaga, da naj naše društvo priredi letos »samaritanski tečaj« (o postrežbi bolnikov) ter se v ta namen obrne s prošnjo do društva zdravnikov. Sprejeto z odobravanjem. Pri razgovoru o draginskih dokladah se je vnela živahna debata z ozirom na to, da listi pišejo, da so se te doklade delile le »vrednim« učiteljicam. Zato meni podpredsednica tov. K. Drolova, da bi bile od draginskih doklad izključene učiteljice opravilne prositi za disciplinarno preiskavo, ki naj dokaže, je li dotična učiteljica res ni bila vredna.

V tej debati je bil slednjič sprejet predlog tov. J. Miklavčičeve, ki predlaga, da naj se društvo slov. učiteljice obrne s prošnjo na vis. c. kr. vlado, ki naj pri vis. dež. odboru posreduje, da dobe vse učiteljice enako draginsko doklado — saj se tudi pri dokladah za oženjene ni delilo »po previdnosti«. — Vis. c. kr. dež. vlada naj se še naprosi, da uradnim potom določi — so li od doklad izključene učiteljice

res »nevredne« draginskih doklad, kakor to trdijo »Slovenec« in »Slov. Učitelj«. —

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 10. uri predpoldan v okoliški šoli v Ptuj po sledečem vzporedi: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Šolstvo na Bolgarskem. (Dr. L. Pivkc.) 4. Slučajnosti. Tovarišice, tovariši! Zavedajte se v teh resnih časih, ki so nastopili za učiteljstvo, pomena svoje organizacije! — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 3. aprila, dopoldne ob 10. uri v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedi: 1. Zapisnik zadnjega občnega zbora; 2. Dopisi, društvene in stanovske zadeve; 3. Vzgojne ideje v Ellen Keyini knjigi »Stoletje otroka«. Podava gđ. Micika Velnerjeva od Sv. Bolfenka na Kogu. 4. Eventualna volitev delegatov za delegacijsko zborovanje Zveze slovenskih štajerskih učiteljev. 5. Slučajnosti. Knjige Slov. Sol. Matice so tu! Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj ima v nedeljo, dne 6. aprila t. l., ob pol 11. uri dopoldne na Vidmu svoje drugo letošnje redno zborovanje. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročila, dopisi in društvene zadeve. 3. Zadnji izostalo predavanje o čebelarstvu. 4. Želje in nasveti. Cenjeni društveniki in društvenice se tem potom vladno vabijo, da se udeležijo zborovanja v prav obilnem številu. Odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 3. aprila, ob 2. uri popoldne na Gomilskem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje tov. Pečarja: »Bridek je naš stan, a sami si delamo še bridkejšega«. 4. Slučajnosti. Pred zborovanjem se vrši pevka vaja. Tovariši pevci naj se pripravijo na pesmi, ki so bile že za jesensko zborovanje naznanjene.

Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 16. marca v Kozjem. 1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri. 2. a) Tovariš Knaflič opraviči odsotnost zaradi nujne zadeve in naznani vstop. b) Bivši predsednik tov. Pulko pošilja z Gorice pri Gornjem gradu društvu pozdrave. c) Izpremenjena pravila »Učiteljske tiskarne« se prečitajo. d) Prečita se dopis Zaveze, ki pravi, da naj društvo poroča, na katere Zavezine liste so posamezni tovariši naročeni. d) Pripravljalni odbor stalnega moškega pevskega zbora vabi učitelje pevce k vstopu, kar je pa za naš okraj zaradi slabih prometnih razmer neizvedljivo. e) Prošnji slov. učiteljskišnikov za podporo v svrhu vseslovenskega shoda slov. učiteljskišnih abiturientov in abiturientk se ugodi (10 K). f) Prečita se Lehrerbundov osnutek za regulacijo učiteljskih plač. g) »Učiteljska gospodarska zadruga« v Celju vabi društvo, naj pristopi k čekovnemu prometu, kar se pa zaradi premalega prometa odkloni. 3. Zapisnikar prečita poročilo o društvenem delovanju preteklega leta in 4. poda tovariška blagajničarka svoje poročilo o stanju društvenega denarja. 5. Tovariš Lovše poroča o kmetijskem tečaju v St. Juriju ob juž. žel. in poda učni načrt za nameravane kmetijske tečaje v ljudskih šolah. 6. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik Miloš Germovšek, podpredsednik Fr. Lovrec, tajnik A. Volavšek, blagajničarka M. Šketova, odborniki: Ivan Krajinik in Anton Potočnik. 7. Na predlog tov. Potočnika se izvoli tov. Pulko enoglasno in z navdušenjem za častnega člana. Sledeče zborovanje bo majnika, in sicer na Pilštanju.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima dne 3. aprila 1913 v Gorici ob 10. uri predpoldne v dvorani pri »Zlatem Jelenu« svoj letni občni zbor. Dnevni red: 1. Nagovor predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. Volitev novega odbora. 5. Raznosterosti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v četrti letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Tone Rakovčan: Velikonočne. 2. Mali traven. Vinjeta. 3. M. Pirc: Kako je Tonček ragljal na Veliki četrtek. 4. Fran Žgur: Solnce. Pesem. 5. Cvetomirski: Martinčki. 6. Zager Rafael: Sraka in Jerebica. 7. Dorovoliček. Podoba. 8. S—A: Kaj vse napravljajo iz papirja? 9. K. Str.: Češmin. (S podobo.) 10. Davorinov: Pri povodnem možu. Pesem. 11. Tone Rakovčan: V balonček. Pesem. 12. Davorinov: Prvi april. 13. Jan Reginov: Naš dedek. Pesem. 14. Hinko Medič: Težak račun. (S podobo.) 15. Cvetko Gorjenčev: Siroti. Pesem. 16. Tone Rakovčan: V noči. Pesem. 17. Tone Rakov-

čan: Zvezdica. Pesem. 18. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev in rešilci. — »Prosvjeta« v Sarajevu. — Oddelek za otroke v ameriških vlakih. — Milijonsko voililo. — Češčina na dvoru rumunskega kralja. — Črnogorci o srbski vojski. — Čehi za Črnogorci. — Grki obolemim srbskim vojakom. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Srednješolski vestnik.

**** Za reformo goriške gimnazije.** Iz Gorice poročajo »Edinosti«, da so pred dnevi nabirali po Gorici podpise na okrožnico za preustrojitve dosedanje c. kr. nemške državne gimnazije v realno gimnazijo. Podpisi so se pobirali večinoma krog nemških in slovenskih uradnikov. Kdo se sedaj v prvi vrsti poganja za preustrojitev tega učnega zavoda, nam sicer ni znano, vsekako pa smo zvedeli, da se je prvotno vlada sama zavzemala za to idejo. Da je taka izprememba na tem zavodu potrebna in sedanjim razmeram primerna, o tem je prepričan vsakdo. Da pa visoka vlada goji tolikšno zanimanje le za nemški zavod, ko sta z njim v zvezi tudi slovenski in laški oddelek, je pa zopet znak avstrijskega sistema, ki nalaga bremena vsem svojim narodom — in ta bremena so dovolj občutna za sleherni narod v tej državi — ocvirke pa daje le protežiranim svojim otrokom, in prvi vrsti seveda Nemcem. (V novejšem času bo tudi za Albance kaj.) — Lahko je spoznati na prvi mah, kam meri ta vladina nakana. — Z realno gimnazijo bo v prvi vrsti ustrezno nje dejanski potrebi za goriške in druge bližnje Nemce, Italijane in Slovence, da bodo prisiljeni pohajati ta nemški gimnazij, ako hočejo doseči ono znanje, ki ga nudi realna gimnazija. S preustrojitvijo tega dosedanjega nemškega zavoda v nov, modernejši, in s praktičnimi potrebami sedanjega časa strinjajoči se zavod, dobi slovenska dosedanja c. kr. gimnazija od vlade posreden udarec s tem, da ostane star, duhu časa ne več ustrežajoč humanistični učni zavod. Iz tu navedenega bi morali Slovenci sami izvajati posledice: če že nemška avstrijska vlada skrbi le za Nemce, skrbimo tudi mi zase. V prvi vrsti so torej poklicani naši vodilni faktorji vseh političnih strank, da se zavzamejo za reformo slovenskega dela c. kr. goriške gimnazije. Na dosedanjem slovenskem oddelku goriške gimnazije je od strani slovenske mladine navdal tako velik, da če dovrši gimnazijske študije le polovica ali celo le tretjina sedanjih učencev, bo težko pripraviti vso to množico izšolanih ljudi do primerne eksistence. Torej na delo, komur veljajo te vrstice! Sedaj je čas.

**** Nemško-avstrijsko srednješolsko zborovanje na Dunaju dne 17. marca** se je bavilo z navalom k šolanim poklicem, s službeno pragmatiko profesorjev, s poukom nemščine, z gojenjem govornišva na srednjih šolah, s telesno vzgojo in stanovskim vprašanjem telovadnih učiteljev na srednjih šolah. Na zborovanju se je konstatiralo, da je v Avstriji 490 gimnazij in realk s pravico javnosti ter 58.000 dijakov. Število dijakov je v zadnjih desetih letih naraslo za 40 tisoč. Zaradi tega tudi ogromen naval k akademičnim poklicem. Izpit za srednješolske profesorje je v zadnjem času napravilo povprečno 800 kandidatov vsako leto, nameščeno pa je bilo samo po 300 profesorjev. To je ogromna nadprodukcija. Zato se naj srednješolci posvečujejo praktičnim produktivnim poklicem, ne pa v tolikem številu vseučiliškim študijam. Glede bodočnosti slovenskih filozofov daje precej zanesljive informacije »Društvo slovenskih profesorjev« v Ljubljani. Na dunajskem zborovanju je bil zastopnik naučnega ministrstva in nižjeavstrijskega deželnega šolskega sveta. Pri nas pa se za profesorska zborovanja nihče ne briga. Na skupščini slovenskih profesorjev je bil namesto zastopnikov šolskih oblasti — policijski komisar. Tako smo pri nas kulturni!

Politiški pregled.

*** Italija in Avstrija na morju.** Poslanec Palma je imel v italijanski zbornici znamenit govor, v katerem se je bavil z vprašanjem o obdržanju ravnotežja v Sredozemskem morju nasproti Franciji. Avstrija in Italija sta poklicani, vzdržati to ravnotežje in množiti svoje brodogradilne kakor je množila Francija. Torej skupno — proti Franciji! Ne ena proti drugi, Avstrija proti Italiji, oziroma Italija proti Avstriji, ampak skup proti Franciji. Ta bo imela 22 dreadnoughtov do leta 1912; treba torej, da Italija zgradi zopet 4 dreadnoughte in zopet 4 v letu 1916. Avstrija pa po dva vsaka tri leta do 1920.

*** Mašaryk o dohodu Srbov na Kosovo.** V nekem češkem listu je napisal prof.